

KS. STANISŁAW TYLUS SAC

**NIEPUBLIKOWANE DOTYCHCZAS DOKUMENTY FUNDACYJNE
KOŚCIOŁÓW PARAFIALNYCH ARCHIDIECEZJI LWOWSKIEJ**

Autor penetrując Archiwum Archidiecezji Lwowskiej w Krakowie znalazł w księgach konsystorskich, aktach wizytacyjnych i części registratury konsystorskiej – zawierającej podział rektyfikatów (ten ostatni dział zawierał cenny zbiór i szkoda tylko, że nie zachował się w całości do naszych czasów) – sporą liczbę odpisów dokumentów fundacyjnych kościołów parafialnych, nigdzie dotychczas nie publikowanych. Prezentowane niżej dokumenty dotyczą pięciu kościołów parafialnych w Starymsiole (1454), Świrze (1484), Zimnejwodzie (1453) Żółtańcach (1397), Żurawnie (1488). Wszystkie dokumenty fundacyjne kościołów parafialnych pochodzą z nadania szlacheckiego, jeden zaś spośród nich jest zatwierdzeniem dotychczasowej fundacji przez św. Jadwigę Andegaweńską.

*

Fundatorem kościoła Najświętszej Maryi Panny Śnieżnej i Świętej Trójcy w **Starymsiole** (używano też nazwy Garbów) był Jan Zawiszyc ze Staregosioła. Dokument fundacyjny pochodzący z 4 stycznia 1454 r. obdarzał kościół:

1. łanem położonym po przeciwnej stronie kościoła;
2. stawem rybnym we wsi, między kościołem i dworem, położonym nad rzeką Dawidówką, przed istniejącą tam karczmą;
3. meszmem od kmieci: po kłodzie zboża (żyta) i owsa na dzień św. Marcina;
4. stołowem według zwyczajów kościołów z ziemi lwowskiej: na Wielkanoc od komorników i zarządzających („camerariis”) oraz osadzonych na surowym korzeniu („qui sedent super radice cruda”);
5. kolędą podobnie płaconą według zwyczajów innych kościołów;
6. dwoma ogrodami leżącymi między kościołem a ogrodami dworskimi;
7. dziesięciną snopową z folwarków dworskich rządzących się prawem ruskim i wołoskim¹;

¹ Prawo wołoskie cechowało się odrębnym sądownictwem, fiskalnością i administracją.

8. coroczną jałówką;
9. a słudze kościelnemu każdego roku dawał kleryczne w wysokości 7 denarów od każdego kmiecia i komornika.

Kościół ponownie został uposażony dokumentem z dnia 6 I (II) 1486 r. przez Jana Amora z Tarnowa, wojewodę krakowskiego i jego żonę Barbarę, dziedziczkę Staregosioła², karczmą stojącą na środku wsi przy drodze lwowskiej, a także ogrodem leżącym koło stawu i sadzawką („piscarium”), znajdującą się naprzeciw stawu większego (ten należał do dworu).

*

W mieście Świrz kościół parafialny powstał dzięki fundacji braci Świrskich: Andrzeja, miecznika lwowskiego i Marcina, miejscowych dziedziców. Akt fundacyjny, pochodzący z 31 stycznia 1484 r., stanowił, że pleban miał otrzymać:

1. dziesięcinę snopową z gruntów dworskich w Świrzu i z innych dóbr należących do niego;
2. staw w Kimirzu, który położony był pod karczmą;
3. łan roli i łąkę położoną pod Wysokiem;
4. karczmę w Świrze, leżącą pod zamkiem, wolną od podatków dworskich;
5. jedną grzywnę pieniędzy z czynszów świrzeckich (gdyby dobra dworskie zostały podzielone w przyszłości, wówczas obie strony będą dawały po połowie grzywny);
6. z każdego spustu stawu w Świrze jedną grzywnę; ze stawu w Chlebowicach Świrskich dwie grzywny;
7. z młynów corocznie jeden słuód, 8 kłód żyta, 4 kłody pszenicy;
8. ze stada co trzy lata źrebię;
9. corocznie jałówkę;
10. codzienny wikt dla plebana i sługi kościelnego: obiad i wieczerzę. Po nich codziennie dzban piwa;
11. wolne mlewo we wszystkich młynach z prawem robienia słoðu;
12. wyrąb drzewa w lasach i gajach pod budynki i na opał.

² Archiwum Archidiecezji Lwowskiej w Krakowie (dalej cyt.: AALw), Księgi Konsystorskie (dalej cyt.: KK) 5, k. 229-231; Akta wizytacyjne (dalej cyt.: AV) 2, k. 253; *Akta grodzkie i ziemskie z czasów Rzeczypospolitej Polskiej z Archiwum tzw. Bernardyńskiego we Lwowie*, wyd. K. Liske, t. 1-25, Lwów 1868-1935 (dalej cyt.: AGZ), t. 3, nr 128, t. 10, nr 109; *Relatio status Almae Archidioecesis Leopoliensis accedent testamenta eiusdem Th. Pirawski et Joannis Zamoiscii, Archiepiscopi Leopoliensis*, Lwów 1891-1893 (dalej cyt.: Pirawski), s. 126; *Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich*, pod red. F. Sulimierskiego, B. Chlebowskiego i W. Walewskiego, t. 1-15, Warszawa 1880-1902 (dalej cyt.: SGKP), t. 11, s. 243; *Catalogus universi venerabilis cleri saecularis et regularis archidioecesis Leopoliensis rit. lat.*, Leopoli 1901 (dalej cyt.: *Catalogus*), s. 157; A. Schneider, *Staresioło pod Lwowem* „Dodatek Miesięczny do Gazety Lwowskiej”, 2 (1872) z. 5, s. 3-15.

W XVI w. kościół został zniszczony przez Tatarów, a nowy, już murowany, wystawił w 1546 r. Andrzej Świrski³.

*

Długą tytulaturę miał kościół w **Żurawnie**, który poświęcono Nawiedzeniu NMP, św. Wojciechowi, Walentemu, Kosmie i Damianowi, Katarzynie, Barbarze, Dorocie i Małgorzacie. Powstał on, według jednych źródeł w 1468 r.⁴, a według drugich w 1488 r.⁵ Tę ostatnią przytacza dokument zawarty w księgach konsystorskich, a więc pewniejszą. Dokument fundacyjny pochodzący z 6 lutego 1488 r. dawał kościołowi:

1. wieś Lutynkę położoną nad potokiem o tej samej nazwie;
2. zamek (dworzysko) nazywane Fyrgon w Trębówce z łąkami i polami;
3. dziesięcinę snopową w Żurawnie i Bukaczowcach;
4. pięć grzywien pieniędzy (gdzie grzywna warta była 48 groszy), z każdego spustu stawu wyższego w Bukaczowcach i z niższego trzy grzywny;
5. ze stawu w Żurawnie, leżącego na rzece Brychów, dziesięcinę z pieniędzy;
6. gdyby wyżej wspomniane stawy rybne zostały sprzedane w całości lub w części, wtedy ich nabywca będzie płacił te same powinności;
7. corocznie jednego żrebaka, jałówkę, wieprza i owcę;
8. pasiekę, którą miał wybrać sobie pleban koło kościoła;
9. dziesięcinę (obola) z cła rzecznoego w Żurawnie;
10. dwie sadzawki („piscinulas”), leżące na wzgórzu, na którym położony był kościół, wraz z ogrodem na drzewa owocowe, chmiel („pro pomario, humulario”) i inne uprawy;
11. od polskich mieszkańców – kmieci Żurawna („de nostris cmethonibus christianis Lechitas”) dziesięcinę snopową; od nie uprawiających ziemi jeden grosz kwartalnie;
12. dla plebana stołowe po jednym groszu i klerykatura w wysokości jednego grosza;
13. od każdej słodowni co kwartał sład („alias bierzwiemcza”);
14. prawo prowadzenia słodowni nad sadzawką (koło mniejszego stawu);
15. corocznie z pasieki dworskiej dwa ule pszczół;
16. pleban mógł trzymać i powiększać stadninę i bydło rogate;
17. prawo do mielenia zboża i wyrabiania sładu we młynie dworskim;
18. prawo łowienia ryb dwoma sieciami w stawach dworskich;

³ AALw, AV 2, k. 234-236; Archiwum Parafialne (dalej cyt.: AP Świrz 1); Pirawski s. 131; SGKP, t. 11, s. 717 (data: 1481); *Catalogus* s. 157-158; J. Widajewicz, *Z przeszłości Buszcza. Studium historyczne*, Poznań 1925, s. 197.

⁴ *Catalogus* s. 151; SGKP, t. 14, s. 864.

⁵ AALw, KK 5, k. 167-168; Pirawski s. 134; J. Krętosz, *Organizacja archidiecezji lwowskiej obrządku tacińskiego od XV wieku do 1772 roku*, Lublin 1986, s. 200.

19. prawo łowienia ryb sakiem w stawach i rzekach dworskich;
20. gdyby kościół spalił się, został zniszczony przez złych ludzi lub niszczał na skutek starości, wówczas sukcesorzy fundatora razem z plebanem, mają obowiązek go odbudować;
21. meszne (osyp), kleryczne i stołowe od mieszczan Żurawna, którzy będą posiadali łany ziemi (kiedy miejscowość będzie miastem); natomiast od tych co nie będą posiadali roli, pleban będzie otrzymywał kwartalnie po jednym groszu. Zaznacza przy tym, że stołowe i kleryczne powinno być stale przestrzegane przez jego następców;
22. pleban zobowiązany był do utrzymania wikariusza i kleryka; do odprawiania trzech mszy tygodniowo osobiście lub przez wikariusza: w poniedziałek za zmarłego ojca fundatora i wszystkich jego przodków; we środy ku czci św. Walentego i w soboty mszę o Matce Bożej z formularza *Salve sancta Parens* lub *Rorate caeli*;
23. pleban osobiście lub przez wikariusza miał troszczyć się o zbawienie ludzi w Bukaczowcach, Żurawnie i w innych wioskach.

*

Z 8 października 1397 r. pochodzi dokument wystawiony dla parafii **Żółtańce**, którym Jadwiga, królowa Polski, potwierdziła uposażenie kościoła parafialnego w Żółtańcach, dokonane przez Hankę, małżonkę Derśława z Żółtańca⁶, która w tym dokumencie obdarzyła kościół parafialny wsią Nahorcie, z wszystkimi powinnościami kmieci, zwalniając ich od wyprawy wojennej i dotychczasowych powinności. Kościół parafialny miał wezwanie Wniebowzięcia NMP. Pierwsza wiadomość o plebanie (Mikołaju), pochodzi z 21 II 1483 r.⁷

*

Wieś **Zimnawoda** w powiecie lwowskim, otrzymała kościół aktem wystawionym 3 kwietnia 1453 r. Fundatorem był dziedzic Jan Gołąbek, sędzia lwowski. Kolejny kościół powstał dzięki zapisom podstolego lwowskiego Jakuba Sępa Szarzyńskiego (1606). Kościół poświęcono św. Katarzynie⁸. Uposażenie Jana Gołąbka sprowadzało się do:

1. połowy łanu naprzeciw kościoła przy drodze na Gródek;
2. dziesięciny snopowej z folwarków dworskich w Zimnejwodzie;

⁶ AALw, KK 5, k. 459-460.

⁷ AALw, AV 1, k. 237; AV 2, k. 162; *Catalogus* s. 185; *Acta Officii Consistorialis Leopoliensis antiquissima*, ed. W. Rolny, t. 1-2: 1482-1498, Lwów 1927-1930 (dalej cyt.: AOC), t. 1, s. 38.

⁸ AALw, AV 1, k. 139-140; AV 2, k. 171; AV 10, bez pagin.; *Catalogus* s. 96; Pirawski s. 127; SGKP, t. 14, s. 615.

3. jednej grzywny czynszu z karczmy i dwóch marek ze spustów na dwóch stawach w Zimnejwodzie i w Rudnie;
4. stawu;
5. łąki Humaniska;
6. mesznego;
7. stołowego i klerycznego⁹.

Staresioło 1454

Lwów, 4 stycznia 1454

Jan Zawiszyc, dziedzic Staregosiota (Garbowa), starosta kolski, uposaża kościół parafialny w Starymsiole.

Or.: Obecnie nieznan.

Kop. 1: Kraków AALw, KK 5, k. 229-229v, pag. dolna. Wpis 1 grudnia 1605 r. z or. Tytuł: *Privilegia ecclesiae Staroscielcensis* (k. 202v).

Kop. 2: Kraków AALw, AV 2, k. 254. Jest to wiz. abpa M. Wyżyckiego z 1741 r. Zawiera ona tylko dokładnie przepisany fragment dok., z punktami uposażenia (wg kop. 4).

Kop. 3: Acta Castrensia Capitanealia Leopoliensia, t. 393, s. 981.

Kop. 4: Archiwum Par. Staresioło, *Inwentarz parafii* (wg Kraków AALw, AV 11, wiz. z 17 maja 1829 r., k. 6), zaginął, nie istniał już na pocz. XX w.

Reg.: AGZ, t. 10, nr 109.

In nomine Domini amen. Nos Joannes Zawischicz de Garbow, alias de Staresioło haeres, capitaneus castris Koło¹ notificamus universis, tam praesentibus, quam futuris praesentium nostram habituris, quomodo cupien(tes) felici commercio terrena in caelestia et transitoria in aeterna permutare, pro salute curiae nostrae et Zawiszicii, sui qui progenitoris nostri divinae memoriae ac Barbarae nostris² et aliorum animicorum, ecclesiam parrochiam in Staresioło³ in honorem Omnipotentis Dei et Beatae Mariae Virginis Illibatae ac Sanctae Trinitatis patronae fundatam et erectam, et pro sustentatione rectoris ecclesiae praedictae et aliorum ministrorum eius pro tempore existentium

⁹ Punkty 5-7 nie są prezentowane w edytowanym dokumencie. Występują jedynie w zestawionym spisie uposażenia w AALw, AV 4, k. 2. Wydaje się, że kopista dokumentu (AV 10) opuścił te miejsca przez pomyłkę, świadczą o tym słowa („secundum consuetudinem ecclesiarum aliarum hic in districtu Leopoliensi consistientium”), zwykle stosowane przy wymienianiu mesznego.

bonis nostris haereditariis et aliis proventibus, dotavimus Domino Deo eadem bona et proventus in holocaustum laudis perpetuum offerendo. Primo siquidem dictae ecclesiae in Staresioło et rectori eius pro tempore existenti dedimus, donavimus et perpetuo cum omni iure assignamus^{aa} laneum perpetuum, ad^a praedium ecclesiae praedictae ex opposito ecclesiae iacentem cum agris, campis, pratis, silvis, mericis dicto laneo adiacentibus ad utifruendum. Item dedimus et assignavimus praedictae ecclesiae et rectori protunc existenti perpetue et in aevum sui piscinam cum ipsius demissionibus super villa inter ecclesiam et curiam nostram ante tabernam iacentem super fluvio Dauidowcze^b 4. Et annonas, alias o s z e p^c post kmethones^d nostros de quolibet laneo per truncum frumenti et per alium avenae super festa sancti^c Martini communiter de sequentia singulis annis. Et mensales iuxta consuetudinem aliarum ecclesiarum hic in districtu Leopoliensis consistentium temporibus consuetis persolvendas, pro festo Paschae, hoc est de inquilinis, alias z p o d s a d z o w^f et camerariis^g, qui non sol(vent) annonas et etiam de his, qui sedent super radice cruda. Et similiter columbationem consuetam iuxta [k. 229v] morem aliarum ecclesiarum. Item damus et assignavimus duos hortos^h iacentem intramⁱ ecclesiam et nostros hortos. Damus etiam et appropriamus dictae ecclesiae in Staresioło et rectori pro tempore existenti singulis annis perpetue et in aevum decimam nostram manipularem cuiuslibet grani de praediis villarum nostrarum, ubi sunt praedia nostra sive in iure Ruthenicali, sive Valachorum ad Staresioło spectantium. Et vitulam signulis annis temporibus perpetuis. Item damus et^j appropriamus perpetuo^k et in aevum ministro dictae ecclesiae in Staresioło singulis annis clericales super quaelibet quorum^l tempora per septem denarios a quolibet kmethone^l et inquilino, alias z p o d s a d k o w, quicumque panem suum comedit^{ab}. Praemissa bona proventus per ipsam ecclesiam et rectorem eius pro tempore existentem habenda, tenenda, possidenda, utifruenda, et perpetuis temporibus persolvenda. Ad quae omnia nos Joannes haeres et successores nostros adreddendum, dandum et persolvendum praescripta bona et proventus ecclesiae, sic praedictae et suo rectori pro tempore existenti praesentibus inscribimus, obligamus et astringimus. Item, si nos aut nostros successores contingat aliqua bona nostra spectantia ad Staresioło obligare, donare, vendere aut dividere, extunc utique decima et alii proventus supra expressi, ad dictam ecclesiam in Staresioło debent, dari cum plenario iure plebano et ministro ecclesiae antedictae pro tempore existenti perpetuis temporibus de praefatis praediis villarum nostrarum ad Staresioło spectantium sive in iure Ruthenicali, sive Valachorum consistant et alia omnia iura suprascripta solvere obligantur. In cuius rei testimonium sigillum nostrum et praesentibus subappensum. Actum et datum in Leopoli⁵ feria sexta proxima ante festum Epiphaniae anno Domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo quarto, praesentibus generosis dominis Włodkone de Bielka⁶, Stanisłao Kutinczski⁷, Joanne de Davydow⁸, Vincentio Chochlowski⁹, Mirosłao Pactinsz-

ki¹⁰, Joanne Trzeboszowski¹¹ et alii fidedignis, circa praemissa testibus vocatis specialiter et rogatis.

^{aa-ab} *Calytektst kop. 2 (fragment dok.)*; ^aet; ^bDawidowie; ^cose p; ^dcmethones; ^es.; ^fz p o d s a d k o w; ^gcaemeteriis; ^{h-i}iacentes inter; ^{j-k}assignamus perpetue; ^lQuatuor; ^mcmethone.

¹Jan Zawiszc (z Garbowa (Staregosioła)), Rożnowa (w l. 1425-1426 wieś nabyta przez Zawiszę Czarnego od Piotra z Kurowa) h. Sulima, syn Zawiszy Czarnego i Barbary Radolińskiej, star. kolski, wzm. od 1449 r., † pod Chojnicami 1454, *B o n i e c k i*, *Herbarz polski*, t. 1-16, Warszawa 1899-1913 (przedruk z uzupełnieniem 1985-1987), t. 5, s. 367; AGZ, t. 14, passim, t. 5, nr 129. Garbów (Stary i Nowy), wsie w dawnym pow. sandomierskim, 6 km na zach. od Dwikoz. W XV w. należała do Piotra Zawiszy i Stefana Farureja Sulimy, SGKP, t. 2, s. 484. ²Barbara Radolińska, żona Zawiszy Czarnego, *B o n i e c k i*, dz. cyt., t. 5, s. 367. ³Stare Sioło (dawniej Staresioło), wieś w pow. bóbreckim, 15 km na pfn.-zach. od Bóbrki, SGKP, t. 11, s. 242. ⁴Dawidówka, rzeka o długości 14 km, płynie z gm. Pasieki w pow. lwow., przez Dawidów, Stare Sioło, gdzie tworzy Krywulę, prawy dopływ Boberki, SGKP, t. 1, s. 915. ⁵Lwów, zob. dok. nr 2. ⁶Włodek z Biłki h. Janina (Bielecki), zob. dok. nr 2. ⁷Stanisław Kuciński, nie zidentyfikowany. ⁸Jan z Dawidowa h. Prus III, syn Stanisława, brat Mikołaja i Jana, wzm. w l. 1442-1472, *B o n i e c k i*, dz. cyt., t. 4, s. 115; AGZ, t. 2, nr 65, t. 19, nr 2862. Dawidów, wieś w pow. lwow., 13 km na pld.-wsch. od Lwowa, 6 km od Starego Sioła, SGKP, t. 1, s. 915. ⁹Wincenty z Chochłów i Kamionopola w pow. lwow., wyst. w zapiskach sądowych we Lwowie w l. 1441-1451; w tym ostatnim roku zastępował star. lwow. Andrzeja Odrowąża. Wzm. jeszcze 24 II 1466 r. (AGZ, t. 19, nr 2835), *B o n i e c k i*, dz. cyt., t. 3, s. 11; AGZ, t. 12, 14, 19, passim. ¹⁰Mirosław Paczyński (Pazimski, Paksiński), sędzia grodzki lwow. (wzm. w 1453 r.), wyst. w l. 1453-1455, AGZ, t. 14, passim. ¹¹Jan Trzeboszowski (Trzebochowski), wzm. w 1498 r., *Starodawne prawa polskiego pomniki*, t. 7, Kraków 1882, s. 628.

*

Świrz 1484

Świrz, 31 stycznia 1484

Andrzej, miecznik lwowski i Marcin, bracia rodzeni i dziedzice Świrza, uposażają kościół parafialny w Świrzu.

Or.: Pierwotnie dok. był przechowywany w bibliotece par. w Świrze. Był tam jeszcze w 1925 r. (Widajewicz, *Z przeszłości*, s. 280, przypis nr 5). W 1930 r. był w AALw, dok. nr 26, AP Świrz 1. Pergamin 62 x 42 + zakł. 6,7 x 7,4 cm, w kilku miejscach uszkodzony, pismo nieczytelne. Jest to dok. Bernarda, abpa lwow., transumujący na prośbę Andrzeja Świrskiego dok. z 1484 r. i zatwierdzający powiększenie uposażenia kościoła par., dokonane przez Andrzeja Świrskiego. Transumpt nosi datę 4 września 1538 r. Z dwóch pieczęci pozostała jedynie pieczęć abpa odcisnięta w czerwonym wosku, wisząca na brunatnoróżowym sznurze. Po drugiej pozostał brunatnożółty sznur. Na odwrocie napisy związane z treścią dok. i notatki kancelaryjne, S. Z a j ą c z k o w s k i,

Inwentarz Archiwum Archidiecezjalnego ob. łac. we Lwowie, Lwów 1930-1931, mps, AALw w Krakowie, s. 157, 190.

Kop. 1: Kraków AALw, KK 4, k. 447-449 (pag. dolna). Wpis 21 kwietnia 1539 r. Tytuł: *Copie literarum fundacionis et confirmacionis, capelle seu ecclesie in Swyrz noviter adaucte.*

Kop. 2: Kraków AALw, KK 14, k. 653-656 (w tym dwie karty o podwójnej numeracji 655). Dok. spisano 1 sierpnia 1664 r., ale wciągnięto do ksiąg konsystorskich w końcu 1667 r. Tytuł: *Ingrossatio privilegiorum ecclesie Swirzensis* (zob. Pirawski s. 131, przypis nr 12/1).

Kop. 3: Kraków AALw, AV 2, k. 235-238. Wiz. abpa M. Wyżyckiego z 1741 r.

Kop. 4: Kraków AALw, VIII, Akta bez sygnatur nr 17a. *Konsygnacje z okręgu brzeżańskiego* (z *Protokołu gruntowego*, Lib. 2, pag. 51). Wypisano 7 lutego 1799 r.

Kop. 5: Archiwum Par. Świrz, *Fundatio Swirzsciana ecclesiae Swirzensis*. Na początku tej księgi był odpis dok. Tytuł: *Fundatio primaeva*. Księga istniała jeszcze w 1925 r. (Wi d a j e w i c z, *Z przeszłości*, s. 280, przypis nr 5).

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam, et quia ea, que in humanis fiunt, eternitati non commensurantur, nisi literarum apicibus testiumque annotationum perhennentur. Proinde nos Andreas gladifer Leopliensis¹ et Martinus heredes in Swyrz², fratres germani indivisi, unanimi nomine et consensu consilioque amicorum nostrorum freti, diem extremum operibus misericordie prevenire cupientes, capellam seu ecclesiam nostram in Swirz³, Assumptionis Beate Marie Virginis nostre collationis et iuris patronatus, sive plebanum eiusdem quicumque protunc fuerit, ob remedium animarum predecessorum nostrorum nostraque et nostrorumque posteriorum salute, dotare, donare, assignare, inscribere decrevimus in hunc modum, qui sequitur et est talis. Primo et principaliter damus, donamus, appropriamus, assignamus, incorporamus et ascribimus perpetue et in evum ipsi rectori ecclesie, qui pro tempore fuerit, decimam manipulem de omni grano et agricultura campi. Cuiuslibet seminis post nostras araturas in Swyrz vel ubicumque in posterum in nostris bonis agri et predia colentur et fiant, de eisdem rector prefate ecclesie in Swyrz tollet, conducet et utifruetur perpetue et in evum. Item damus et perpetue inscribimus piscinam nostram in Kymirz⁴ sub taberna iacentem, in qua nec nos, neque nostri successores [k. 447v] ullam percipient utilitatem aut demissionem nisi plebanus, qui protunc in eadem capella residebit. Item perpetue inscribimus unum laneum agri integrum et pratum sub Vysokie⁵. Etiam appropriamus rectori dicte ecclesie tabernam in Swyrz sub castro iacentem, qui tabernator nullum censum vel panas solvet, nisi plebano suo protunc existenti. Item damus perpetue et in evum unam marcam peccuniarum de censibus nostris in Swyrz, si

autem nos bona dividere contigerit extunc quilibet nostrum, per mediam marcam monete et numeri Poloncialium solvent sit astrictus. Item damus et inscribimus de qualibet emissione piscine in Swyrz marcam unam. Item in Hlyebowycze⁶ piscine superioris donamus duas marcas perpetualiter quicumque ex nobis ibi tenebit, easdem duas marcas solvere erit asstrictus. Item de molendinis nostris, quolibet anno damus unum braseum, octo truncos siliginis et quatuor tritici. Item de equirea nostra, tercio anno unum poledrum pro plebano, damus et assignamus. Item de peccoribus et pecudibus, omni anno unum pecus dare plebano tenebimur. Item damus eidem plebano, qui pro tempore fuerit, cum ministro ecclesie mensam nostram seu expensas cuotidianas, videlicet prandium et cenam post cenam autem et prandium. Singulis diebus unam anforam cervisie idem plebanus de domo nostra tollet et actipiet. Item quilibet plebanus noster conducet ad molendina nostra, ubi molare poterit, sive quavis mensura, omnia frumenta et brasea pro curia sua, etiam damus libertatem prefato plebano protunc existenti, in omnibus nostris silvis mericis et indagibus, tam pro suis edificiis, quam pro foco, aut sepium structione. Quequidem omnia et singula in omnibus punctis et articulis iam expressis, nos et nostri successores obligamur tenere perpetue et in ewm, si autem nos aut nostri successores aliquid ex premissis punctis et articulis, dacionibusque, ausu temerario infringeret vel infringerent aut infringere auderet, huiusmodi obstinatam et vel obstinatos nos et nostros successores ecclesiastico subicimus se interdicto. Hoc etiam adiuncto, que idem plebanus noster in Swyrz protunc existens omni hebdomada feriis secundis *Requiem pro defunctis* et *Sabbato de Beata Virgine* legere, sive cantare tenebitur. In quorum omnium robur testimoniumque sigillum nostrum presentibus est subappensum. Actum et datum in Swyrz sabbato proximo ante festum Purificacionis Beatissime Virginis anno Domini millesimo quadringentesimo octuagesimo quarto, presentibus ibidem discreto et nobilibus dominis Martino protunc commendario in Swyrz, Andrea Romanowski⁷, Mathia de Volowe⁸, Nicolao Vissokinski⁹ et Paulo Dlugos¹⁰ et aliis quampluribus fidedignis, circa premissa existen(tibus).

¹Andrzej Świrski h. Szaława (Andrzej ze Świrza, Świerski, z Łuniowic), wzm. od 1472 r., miecznik lwow. 1483-1491, *Urzednicy wojewodztwa ruskiego XIV-XVIII wieku (ziemie halicka, lwowska, przemyska, sanocka)*. Spisy, opr. K. Przyboś, Wrocław 1987 (dalej cyt.: U III/1), s. 396 (błędna data piastowania urzędu w 1498 r., bowiem Świrski nie żył już od 1491; AOC, t. 2, nr 412, nr 1200); *Polska encyklopedia szlachecka*, t. 1-12, Warszawa 1935-1938 (dalej cyt.: PESz), t. 11, s. 328; AGZ, t. 15, nr 379; t. 6, nr 144. Z 1490 r. pochodzi jedyna wzm. o piastowaniu przez niego urzędu chorążego lwow., AGZ, t. 15, nr 4317. ²Marcin Świrski h. Szaława (ze Świrza, Łuniowic), brat Andrzeja, bakalarz 1491, wzm. w l. 1455-1506, AOC, t. 2, passim; AGZ, t. 15; 18, passim, t. 12, nr 2760; t. 17, nr 4265. ³Świrz (Świerz), miasto w pow. Przemysłany, 10 km na zach. od Przemysła, SGKP, t. 11, s. 717. ⁴Kimirz, wieś w pow. Przemysłany o 7,5 km na pld.-zach. od Przemysła, w połowie drogi z Przemysła do Świrza, nad potokiem, dopływem Zgniłej Lipy, SGKP, t. 4, s. 98. ⁵Wysokie, nie zidentyfikowana nazwa. ⁶Chlebowice Świrskie, wieś w pow. Przemysłany, leży

nad potokiem Świrz, o 4,5 km na płd. od miasteczka Świrz, od Przemyślan na płd.-zach. 13 km, od Bóbrki na wsch. 13 km, SGKP, t. 1, s. 582. ⁷Andrzej Romanowski h. Szaława (ze Świrza, de Pothvtory), wzm. w l. 1474-1496, żonaty z Anną, córką Mikołaja Wysockiego, AGZ, t. 19, nr 2912, t. 15, passim; PESz, t. 10, s. 261. ⁸Maciej Goldacz de Wołowe (Volove), wzm. w l. 1484-1500, chorąży hal. 1491, AGZ, t. 15, passim; AOC, t. 2, nr 458-459. Według A. Bonieckiego to najprawdopodobniej Maciej Goldacz z Wołkowa, wzm. w 1450 r., który poślubił Klarę, alias Miłochnę z Koczerowa (1477). Był miecznikiem hal. 1485, jako chorąży hal. p. 1497 r., *B o n i e c k i*, dz. cyt., t. 6, s. 183. Wołowe to wieś w par. Bóbrka, 5 km od Bóbrki. Pierwsza wzm. o tej wsi pochodzi z 1454 r. (AGZ, t. 14, nr 3823). W pobliżu znajduje się wieś Romanów (8 km od Bóbrki), z której mógł pochodzić Andrzej Romanowski (zob. przypis wyżej), *Schematismus archidioecesis Leopoliensis ritus latini*, Leopoli 1936, s. 160. ⁹Mikołaj Wysokiński, nie notowany w AGZ; znajduje się tu natomiast Mikołaj Wysocki (de Wysokie, Stawne, Liszenice, Winniki), podkom. lwow. 1480-1484, wzm. w l. 1461-1502 (*olim*), którego córkę poślubił Andrzej Romanowski (zob. przypis wyżej), AGZ, t. 15, 17, passim; t. 6, nr 45. ¹⁰Paweł Długosz, nie zidentyfikowany. Trudno jest łączyć go z Pawłem Długoszem z Sanoka, bratem abpa lwow., ze względu na różnicę czasu (wzm. 26 VII 1453), AGZ, t. 2, nr 76; I. Z a r ę b s k i, *Grzegorz z Sanoka, Polski słownik biograficzny* (dalej cyt.: PSB), t. 9, s. 86. W AGZ wyst. inny Długosz w 1470 r., ale o imieniu Jan (t. 15, nr 3527).

*

Zimnowoda 1453

Zimnowoda, 3 kwietnia 1453

Jan z Zimnejwody, sędzia lwowski, funduje i uposaża kościół parafialny w Zimnejwodzie.

Or.: Nieznany.

Kop.: Kraków AALw, AV 10, bez pag. Wpis 14 czerwca 1539 r. z or.

Uw.: J. Fijałek, *Tarłowie, znakomitego rodu początki i świetność*, „Przegląd Historyczny”, 8 (1909) s. 87; Pirawski s. 127, podają datę wystawienia dok.: 27 marca 1453 r.

In nomine Domini amen. Nos Joannes haeres in Zimnowoda, iudex terrae Leopoliensis¹ notificamus universis, tam praesentibus, quam futuris praesentium notitiam habituris, quomodo revoluta nobis ad animum doctrina Beati Apostoli salutari, quod omnes stabimus ante tribunal Iesu Christi, recepturi pro meritis prout in corpore gessimus, sive bonum fuerit, sive malum. Volens igitur diem extremum iudicii misericordiae operibus praevenire, ac suae praemiorum aeternorum seminare in terris, quod praestante Domino cum fructu centuplo recolligeremus in coelis cupientesque felici commercio terrena in coelestia, et transitoria in aeterna transmutare, ecclesiam parochialem in ibidem in Zimnowoda² in honorem Dei Omnipotentis et Beatissimae Virginis

Mariae Illibatae, et beatae Catharinae Virginis eximiae patronae fundatam, erectam et dedicatam. Huius ecclesiae dedicatio prima dominica post octavas Corporis Christi debet celebrati, et pro sustentatione rectoris ecclesiae praedictae, et aliorum ministrorum eius pro tempore existentium, meliorando ecclesiam et primum privilegium per nos datum bonis nostris haereditariis et aliis proventibus dotavimus et dotamus Domino Deo eadem bona et proventus in holocaustum laudis perpetuum offerendum. Primo et quidem dotavimus dictae ecclesiae in Zimnowoda et rectori eiusdem pro tempore existenti perpetue et in aevum cum omni iure et dominio dimidium alterum laneum ex opposito ecclesiae versus Grodek³, ibidem in Zimnowoda situm. Item decimam manipularem cuiuslibet grani post campos et agros et araturas curiae nostrae, ibidem in Zimnowoda praeventientium. Item unam marcam de censu tabernae in Zimnowoda praedicto tempore solvi consuetae singulis annis persolvendam. Item duas marcas pecuniae, videlicet per unam marcam de duabus piscinis ex ipsarum qualibet demissione in dicta villa Zimnowoda fieri, videlicet Rudny⁴ et alia piscina ex opposito tabernae. Item damus perpetue et in aevum piscinam n i z e y s t a w u, inter piscinam Rudny dictam et inter aliam piscinam, ante tabernam iacentem ad dictam ecclesiam in Zimnowoda. Item dedimus perpetue et in aevum pratum Humniska ibidem signatum in angulo. Item annonas missales ac clericales de cmetionibus eiusdem villae Zimnowoda, secundum consuetudinem ecclesiarum aliarum hic in districtu Leopoliensi consistientium [n. k.v.] temporibus consuetui persolvendas. Praemissa omnia et proventus per ipsam ecclesiam et rectores eius pro tempore existentes habendo, tenenda et perpetuis temporibus persolvenda ac possidenda. Et que omnia et singula praemissa nos Joannes haeres et successores nostros adreddenda, danda et persolvenda praescripta bona et proventus ecclesiae praedictae et suo rectori pro tempore existenti inscribimus, obligamus et adstringamus. In cuius rei testimonium sigillum nostrum praesentibus est subappensum. Actum et datum in Zimnowoda feria tertia festi Paschae anno Domini 1453, praesentibus nobiles dominis et honorabilibus Nicolao Olchowski⁵, Stanislao Basi⁶ canonico Leopoliensi, Stanislao Przeslako de Rzeszow⁷, Włodkone de Prudlin⁸, Joanne Kunath de Tuligłowie⁹, Bartoso de Krasicze¹⁰ et aliis fidedignis.

¹Jan Gołąbek z Zimnej Wody h. Gryf (Leśniowski, Zimnowodzki), podsędek lwow. 1435-1444, sędzia lwow. 1444-1454, 1454, U III/1 s. 409. ²Zimnowoda, wieś, zob. dok. nr 8. ³Gródek, miasto, zob. dok. nr 2. ⁴Rudno, wieś w pow. Lwów, 11 km na zach. od Lwowa, SGKP, t. 9, s. 941. ⁵Mikołaj Olechowski, Olchowski, Olisiowski, kan. lwow., zob. dok. nr 17. ⁶Stanisław Bas (Basz), syn Bartłomieja z Uniejowa, kan. lwow., założyciel wsi Basiówka (blisko Lwowa), wzm. w l. 1450-1467, AGZ, t. 7, nr 49, t. 12, nr 111. ⁷Stanisław Przeslako de Rzeszow, nie zidentyfikowany. ⁸Włodkone de Prudlin, nie zidentyfikowany. ⁹Jan Kunat z Tuligłów h. Topór, zob. dok. nr 36. ¹⁰Bartosz de Krasicze, skądinąd nie znany. W AGZ wyst. jedynie *Johannes Kraszyski* (t. 12, nr 4110 z 1474 r.).

*

Żółtańce 1397*Gródek, 8 października 1397*

Jadwiga, królowa Polski, potwierdza uposażenie kościoła parafialnego w Żółtańcach dokonane przez Hanke, małżonkę Derstawa z Żółtaniec.

Or.: Nieznany. Był sporządzony na pergaminie i posiadał pieczęć Jadwigi, królowej Polski.

Kop.: Kraków AALw, KK 5, k. 459-460, pag. górna. Wpis 3 lipca 1564 r. z or. Jest to transumpt w dok. kr. Zygmunta Augusta z daty: Warszawa 16 grudnia 1563 r. Tytuł: *Ingrosacionis literarum M. Regiae decretum pro Ecclesia in Zoltanicze.*

[k. 445v] In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Hedvigis Dei gratia regina Poloniae et heres Hungariae¹ et etc. significamus tenore praesentium, quibus expedit universis, praesentibus et futuris praesentium noticiam habituris, quia ad nostram praesentiam accedens personaliter fidelis nostra Hanka contoralis Dersali de Zolthanicze², non coacta, non compulsa nec aliquo errore seducta, sed sana mente et corpore existens fretaque suorum ultroneo consilio amicorum, villam suam dictam vulgariter Nahorcze³ cum omnibus utilitatibus, fructibus, redditibus, proventibus, censibus et obventionibus universis, prout in suis limitibus et graniciis, late longeque circumferencialiter est distinctam penitus iuris et dominii, pro se et suis legitimis successoribus in eadem villa reservan(tes), ac crimeo iure et dominio, prout sola eandem villam tenuit et possedit nominaveri, ac legitimi testamenti parrochiali ecclesiae in Zolthanicze⁴, necnon rectori eiusdem ecclesiae, qui pro tempore fuit donavit, incorporavit, ac pure propter Deum perpetualiter assignavit. Ipsam quoque villam Nahorcze ex donatione huiusmodi et incorporationem et resignationem huiusmodi ratas per omnia haben(t), et gratas ipsas [k. 446] approbamus et tenore praesentium confirmamus. Eximen nihilominus omnes et singulos dictae villae Nahorcze, incolas ab omni impeditioe, et angaria omnium capitaneorum, voievodarum, procuratorum, viceprocuratorum caeterumque officialium nostrorum quorumcumque quibuscunque vocabulis nominentur tenore praesentium mediante.

Harum quibus sigillum nostrum appensum est testimonio literarum. Actum et datum in Grodek⁵ feria secunda proxima post diem beati Francisci Confessoris sub anno Domini millesimo trecentesimo nonagesimo septimo, praesentibus strenuis Petro Epischca castellano Vislicensi, magistro nostrae curiae⁶,

Joanne de Szekoczin⁷, Paulo Epischca de Belltano⁸, Sassino de Rige militidus⁹, Adam vicethesaurario nostro¹⁰ et Nicolao de Falkow¹¹ nostris fidelibus et aliis multis fide et testimonio dignis. Ad relationem Petri Epischca magistri curiae lectae per Albertino de Zichlyy Regni Poloniae vicecancellarium¹².

¹Jadwiga (*po 3 X 1373/18 II 1374 (zima 1374?), † 17 VII 1399 w Krakowie), córka Ludwika I Andegaweńskiego, kr. polskiego i węgierskiego, kr. Polski 16 X 1384, poślubiła 18 II 1386 r. Władysława II Jagiełłę. Jej kult potwierdzony 4 VIII 1986 r. przez Kongregację dla Spraw Świętych był równoznaczny z beatyfikacją. Kanonizowana 7 VI 1997 r. w Krakowie przez papieża Jana Pawła II, W. Dworzaczek, *Genealogia. Tablice*, Warszawa 1959, tab. 3, 13; M. Duchmał, *Jagiellonowie. Leksykon biograficzny*, Kraków 1997, s. 305-316; *Kalendarz katedry krakowskiej*, wyd. Z. Kozłowska-Budkowa, w: *Najdawniejsze roczniki krakowskie i kalendarz*, w: *Pomniki Dziejowe Polski*, seria 2, t. 5, Warszawa 1978, s. 178; J. Wyrozumski, *Królowa Jadwiga między epoką piastowską i jagiellońską*, Kraków 1997; J. Mróczyński, *Polscy kandydaci do chwały ołtarzy*, Wrocław 1987, s. 84-85. ²Hanka, małżonka Derśława z Żółtaniec, skądinąd nie znana. W *Zbiorze dokumentów małopolskich*, wyd. S. Kuraś, I. Sułkowska-Kurasiowa, Wrocław 1974-1976 (dalej cyt.: ZDM), t. 8, nr 2532 z 1358 r. jest drukowany dok., którym kr. Kazimierz Wielki nadał Dzierżkowi Cyckowi wieś Żółtańce (*Derskonem dictum Cziczek filium domini Newse [...] villam nostram Zolthancze sittam in terra Russie in districtu Lemburgensi*). Transumpt tego dok. pochodzi z 1394 r., ZDM, t. 8, nr 2549. ³Nahorce Małe, wieś na wsch. od Żółtaniec, w pow. Kamionka Strumiłowa, 14 km na pld. od Kamionki Strumiłowej, SGKP, t. 6, s. 878. ⁴Żółtańce (lub Żółtańce), wieś w pow. Żółkiew, 21 km na pld.-wsch. od Żółkwi, 12 km na wsch. od Kulikowa, SGKP, t. 14, s. 826. ⁵Gródek, miasto, zob. dok. nr 2. ⁶Piotr Rpiszka z Bedlna i Kasek (Kask, Kaski na Mazowszu, dawny pow. Sochaczew) h. Leliwa, dworz. i doradca Siemowita IV mazowieckiego 1377-1388, komornik królowej Jadwigi 1393, star. opoczyński 1394, buski (w ziemi bełskiej) 1396, ochmistrz dworu królowej Jadwigi 1396-1397, kaszt. wiślicki 1396-1401, † 1402, *Małopolska (województwa krakowskie, sandomierskie i lubelskie)*, z. 1: *Urzednicy małopolscy XII-XV wieku. Spisy*, pod red. A. Gąsiorowskiego, Wrocław 1990 (dalej cyt.: U IV/1) s. 249, 320-321; P. Sikora, *Piotr Rpiszka*, PSB, t. 26, s. 383-385; A. Supruniuk, *Otoczenie księcia mazowieckiego Siemowita IV (1374-1426), Studium o elicie politycznej Mazowsza na przełomie XIV i XV wieku*, Warszawa 1998, s. 233-234. Bedlna, wieś w dawnym pow. opoczyńskim, 10 km od Końskich. ⁷Jan ze Szczekocin h. Odrowąż, podstoli królowej Jadwigi 1397-1399, star. sandomierski 1401-1407, star. kujawski 1402-1403, stolnik sandomierski 1405, kaszt. zawichojski (1407-1409), kaszt. wiślicki (1409-1410), star. hal. 1409-1410, kaszt. lubelski (1410-1433), star. sądecki (1410), star. gen. Wielkopolski 1415-1419, star. dobrzyński 1429-1433, tenatariusz olsztyński 1408-1433; † 1433, UIV/1 s. 365; J. Laberscheke, *Najstarsze nobilitacje w Polsce na przykładzie Mikołaja wójta lelowskiego i Jana Stuzki z Mirowa, w: Homines et societates. Czasy Piastów i Jagiellonów. Studia historyczne ofiarowane Antoniemu Gąsiorowskiemu w sześćdziesiątą piątą rocznicę urodzin*, Poznań 1997, s. 167-168; B. Śliwiński, *Z badań nad początkami karier młodszych synów rycerzy polskich*, w: *Tamże*, s. 333. ⁸Paweł Rpiszka z Bedlna h. Leliwa, bratanek Piotra z Bedlna, wzm. w l. 1396-1412, żonaty z Beatą, córką Ninogniewa z Łęcina; od niego pochodzą Bedlińcy i Sworscy ze Sworzyc i Bedlna. A. Boniecki daje mu imię Pasek, t e n z e, dz. cyt., t. 1, s. 145; S. U r u s k i, *Rodzina*, t. 1-15, Warszawa 1904-1931, t. 1, s. 119; AGZ, t. 3, nr 64; *Kodeks dyplomatyczny katedry krakowskiej Św. Wacława*, cz. 2, wyd. F. Piekosiński, Kraków 1883, s. 209. ⁹Sasin z Kijów h. Grzymała, wyst. w l. 1389-1420, burgrabia krak. 1400, konarski krak. 1409-1418. Kije, wieś w dawnym pow. wiślickim, 10 km na pln. od Pińczowa, ZDM, cz. 6, nr 1726, przypis nr 8. ¹⁰Adam, podskarbi, nie zidentyfikowany. W tym czasie podskarbin koronnym jest Henryk (Hińcza z Rogowa k. Pińczowa, Przemankowa) h. Działosza

1393-1400, kaszt. rozpierski 1404-1406, † 1415, *Urzednicy centralni i nadworni Polski XIV-XVIII wieku. Spisy*, pod red. A. Gąsiorowskiego, Kórnik 1992 (dalej cyt.: U X) s. 199. ¹¹Mikołaj h. Doliwa, dziedzic Falkowa (w byłym woj. piotrkowskim), wyst. w l. 1389-1417, ZDM, cz. 4, nr 1124, AGZ, t. 8, nr 44. ¹²Wojciech Jastrzębiec z Łubnicy, kan. sandomierski i gnieźnieński 1385, kustosz gnieźnieński 1387-1394, scholastyk krak. 1393-1400, gnieźnieński 1394-1397, kanclerz królowej Jadwigi 1397-1399, bp poznański 1399-1412, kanclerz 1412-1423, abp gnieźnieński 1423-1436, † 2 IX 1436, U X s. 171-172; G. Lichończak-Nurek, *Wojciech herbu Jastrzębiec arcybiskup i mąż stanu (ok. 1362-1436)*, Kraków 1996.

*

Żurawno 1488

Bukaczowce, 6 lutego 1488

Jan Chodorowski, dziedzic Żurawna, funduje kościół parafialny w Żurawnie.

Or.: Nieznany.

Kop.: Kraków AALw, KK 5, k. 166v-168, pag. dolna. Wpis 23 kwietnia 1597 r. z or., z inicjatywy plebana Żurawna Macieja Tyjańskiego. Tytuł: *Ingrossatio Privilegii Ecclesiae Parochialis in Żurawno.*

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam gesta in tempore continentia ex quo labilia sunt, ne simul in tempore evanescent, sagax humana provisio consuevit ea literarum apicibus et sufficientia testium fidedignorum perennare. Exinde nos Joannes Chodorowski haeres de Żurawno¹ non compulsus nec coactus, nec aliquo errore devio seductus, sed existens sanus menteque corpore suorumque amicorum salubri fretus consilio. Etiam cupiens diem extremum operibus pietatis per largitionem videlicet eleemosinarum, quae comissa deberet conuenire peccatorum in terris mercanturiis retributionem sempiternam cum multiplicato fructu credentes Domino in caelis. Et quia cupientae ampliare cultum diurnum decrevimus denuo erigere, fundare et dotare ecclesiam parochialem in haereditate nostra Żurawno², quam per praesentes erigimus, fundamus, et dotamus. Ad honorem Dei Omnipotentis et in honorem Beatae Virginis Mariae et omnium festivitatum, maxime sub titulo ipsius Sanctissimae Visitationis, et in honorem sancti Adalberti et in honorem sancti Valentini, sanctorumque Cosmae et Damiani, sanctarumque Virginum ac Martyrum Caterinae, Barbarae, Doroteae, Margaretae, Agnetis et simul omnium sanctorum ac sanctarum, pro quaquidem ecclesia parochiali per nos ita constructam damus et praescribimus villam dictam Lutbymka³, sitam supra rivulum Lutbymka⁴ cum omni iure praefate et dominio, ita longe lateque, prout

prius tenta fuit per nos, aut per nostros antecessores cum omni libertate et cum [k. 167] censibus, proventibus, eventibus, silvis, fagis, mericis, quercetis, rube-
tis, agris cultis et incultis, et pratis, laboribus, tabernis, cmethonibus, piscinis et
eorumque demisionibus, molendinis, et eius emolumentis, nil pro nobis, aut
pro meis nostris successoribus penitus reservando, et eos a bello nos et omnes
nostri successores tenebuntur intercedere dominum plebanum aut suos succes-
sore de eadem villa. Insuper etiam assignamus, damus et fundamus, et inscri-
bimus pro eadem ecclesia arcam integram, alias d w o r z y s z k o, quae vocatur
Phyrgon in Trębowka⁵, cum pratis et agris, cum omni iure ad praedictam villam
aream pertinentem. Insuper etiam fundamus, assignamus et inscribimus dictae
ecclesiae decimas manipulares, hoc est in Szorawno et Bulcaczowcze⁶ omnis
grani post araturam nostrorum praediorum. Insuper etiam fundamus et assign-
amus et inscribimus quinque marcas pecuniae communis numeri Polonicalis,
marcam inquamlibet quadraginta et octo grossos computando, de omni demis-
sione piscinae superioris in Bulcaczowcze et de inferiori piscina tres marcas
etiam communis peccuniae in regno currentis numeri Polonicalis, prout prius
scriptum est. Insuper etiam fundamus et inscribimus pro eadem ecclesia de
piscina in Szorawno decimam marcā, quae piscina iacet in fluvio Brychow⁷,
quaequidem peccuniae ita inscriptae, nos tenebimur et nostri successores, dare
et solvere et extradere in manus domini plebani, si nos aut nostri successores
demiserint suprascriptas piscinas, et si aut vendiderimus emptori alicui ali-
quam, aut omnes piscinas, extunc ille emptor tenebitur extradere et persolvere
de nostrae peccuniis, aut nostrorum successorum dictae ecclesiae. Insuper
etiam fundamus poledrum de equirea nostra, quolibet anno unius anni, alias
z o n s c z a n k a. Insuper etiam fundamus et inscribimus pro dicta ecclesia quo-
libet anno de omnibus pecoribus et pecudibus, videlicet de vaccis iuvenulam,
alias j a ł o w i c z a, de scrophis porcum aut scropham, de ovibus agnum. Insuper
etiam inscribimus hortum, alias sareptam pro apibus, ubi eligeret sibi dominus
plebanus penes ecclesiam eandem pro reservacione apum. Insuper etiam inscri-
bimus pro eadem ecclesia de navigio decimum obulum, ibidem in Szorawno.
Insuper inscribimus duas piscinulas, alias s a d z a w k i, quae iacent sub eodem
monticulo, in quo sita (est) supradicta ecclesia, et ex altera parte illarum pisci-
nularum, hortum pro locandis vel seminandis, videlicet pro pomario, humula-
rio et reliquis, quemquidem hortum cum metis assignavimus circaquaque, cir-
caquem hortum praedium dominus [k. 167v] plebanus post locare et sui suc-
cessores. Insuper inscribimus de nostris cmethonibus christianis Lechitas, que
laborabunt in campo tenebuntur dare decimam manipulearem post suas aratu-
ras, que aut non seminarent in campo, tenebuntur dare per omnia Tempora
Quattuor per unum grossum, dare eidem domino plebano mensales unum
grossum et clericales per unum. Insuper inscribimus de omni braxatione cer-
nissae quartale, alias b i e r z w i e m c z a. Item etiam admittimus et nostri suc-
cessores tenebuntur admittere domino plebano, habere, tenere, brazatorium et

braxatorium sub inferiori piscinula, alias *n a d s a d z a w k a* poterit. Insuper inscribimus pro eadem ecclesia de apibus nostris duo alvedria apum, alias *u l a e* quolibet anno nos et nostri successores tenebuntur dare. Item inscribimus, quod idem dominus plebanus servare et tenere equiream et augmentare nata Dei velle et pecora cornuta, quantum poterit, habere, omnem libertatem habebunt in omnibus campis et silvis. Insuper inscribo de eodem plebano et que protunc fuerit rector dictae ecclesiae in nostro molendino nullae mensurae tam ad braseis, quam etiam ad siligine et tritico, non tenebitur dare in quocunque molendino Szoraviensi aut etiam Bularczoviensi, quae necesse fuerit pro mensa ipsius. Insuper etiam inscribimus et admittimus libertatem duo gulgustra, alias *w i a c i e r z e* in stagnis nostris aut nostrorum successorum tam in Paszovien(sis)⁸, quam etiam *k o s t y e* locare. Insuper etiam inscribimus et admittimus domino plebano prendere pisces cum tractili, alias *w l o k i e m* in omnibus stagnis et fluviis nostri domini. Insuper etiam inscribimus et obligamus nos et nostros successores, quodsi auferat Deus Omnipotens, si ecclesia dicta cremaretur per plagam Dei Omnipotentis aut per homines malos, aut etiam vetustate deficeret, extunc nos et nostri successores tenebuntur una cum domino plebano aedificare dictam ecclesiam, etiam si ex gratia Altissimi, quod aedificarem oppidum in Szorawno, extunc illi oppidani tenebuntur dare et solvere proventus domino plebano, nata morem aliorum oppidorum scilicet, que laborabunt in campis dabunt annonas, alias *o s y e p*, et cum hoc clericales et mensales. Et que non laborabunt in campis dabunt Quattuor Temporalia ad quodlibet tempus per unum grossum et cum hoc mensales et [k. 168] clericales, hoc volo, ut haec inscriptio sit firmiter tenta per nos et per nostros successores in perpetuum et in aevum, et si quis privilegium hoc frangeret aut non teneret, iudicet illum Deus. Insuper etiam volo, ut idem dominus plebanus tenebitur servare vicarium et clericum pro honore Dei Omnipotentis et Beatissimae Virginis Marie. Insuper volo, ut idem dominus plebanus rector eiusdem ecclesiae sit obligatus legere tres missas per hebdomadam per se vel per suum vicarium complere, primam feria secunda pro anima patris mei et omnium antecessorum nostrorum et consortis meae piae memoriae, et ex posteritate successorum nostrorum, feria quarta in honorem sancti Valentini, sabbato de Beatae Virginis Mariae *Salve sancta Parens* vel *Rorate caeli*. Item idem dominus plebanus et sui successores per se vel per suum vicarium tenebitur regere populum et providere de eorum salute, qui sunt in Bulcaczowcze et in Szorawno, et in caeteris villis nostri domini. Actum et datum feria quarta in Bulcaczowczye ipso die sanctae Doroteae Virginis ac Martyris sub anno Domini millesimo quadringentesimo octuagesimo octavo, praesentibus magnificis generosis ac nobiles dominis, videlicet domino Jacobo de Buczac palatino et capitaneo terrae Podoliensi⁹ et domino Michaele de Buczac capitaneo Czyrwonogrod-censi, dapifero Haliciensis¹⁰, Jacobo de Odnow tribuno Haliciensis¹¹, Demetrio haeredi de Chodorowstaw¹², Petro Zaszy tribuno Trebwiensi, genero meo¹³,

Demetrio Daniłowicz haeredi de Ruda¹⁴ et honorandis ac venerabilibus dominis et praesentibus, videlicet domino Joanne plebano in Żydaczow¹⁵, domino Petro plebano in Chodorowstaw¹⁶, domino Matthia plebano in Wasziczyn¹⁷, domino Matthia plebano in Thysmienicze¹⁸, domino Joanne plebano in Martynow¹⁹ et aliis quampluribus fidedignis, in cuius rei testimonium sigillum meum praesentibus est subappenum.

¹Jan Chodorowski h. Korczak, dziedzic Żurawna (Żurawiński, Żorawiński), wyst. w l. 1461-1497, syn Stanisława ze Żwinigrodu (w 1469 r. określony został jako *olim*, AGZ, t. 6, nr 87) i Elżbiety de Swykow (Żwinigrodzkiej; Buczackiej), siostry Bartosza Jazłowieckiego, star. kamienieckiego; brat Anny, Mikołaja i Jakuba, AGZ, t. 15, 19, passim; AOC, t. 2, passim. W przypadku miejsca pochodzenia Chodorowskich, często mylnie odczytywano Żmigród i Żmigród. Por. także dok. nr 35. ²Żurawno, miasto w pow. żydaczowskim, 21 km na płd.-wsch. od Żydaczowa. Własność Żurawińskich przy końcu XV w. Jeden z nich żonaty z Barbarą Herburtówną, siostrą kaszt. bieckiego, w walce z Tatarami na Bukowinie (1497?) dostał się do niewoli i zmarł jako jeniec. Wdowa z dwoma synami poślubiła wdowca Stanisława Reja h. Oksza z Małopolski, który osiadł po ślubie w Żurawnie. Tu 4 II 1505 r. urodził im się syn Mikołaj Rej. Miasto przeszło potem w posiadanie młodych Żurawińskich, Sebastiana i Wilibroda, SGKP, t. 14, s. 864; R. Aftanazy, *Dzieje rezydencji na dawnych kresach Rzeczypospolitej, t. 7: Województwo ruskie. Ziemia halicka i lwowska*, Wrocław 1995, s. 627; J. Krzyżanowski, *Rej Mikołaj z Nagłowic*, w: *Literatura polska. Przewodnik encyklopedyczny*, t. 2, Warszawa 1985, s. 278. ³Lutyńka, wieś w pow. Żydaczów, 23 km na płd.-wsch. od Żydaczowa, 5 km na wsch. od Żurawna, nad brzegiem rzeki Lutyńki, SGKP, t. 5, s. 494. ⁴Lutyńka, rzeka wypływająca z terenu wsi Korczówki w pow. Żydaczów. Wpada z prawej strony do Dniestru, SGKP, t. 5, s. 494. ⁵Trębowka, nazwa nie zidentyfikowana. ⁶Bukaczowce, miasto w pow. Rohatyn nad rzeką Świrz, 22 km od Rohatyna na płd.-zach., SGKP, t. 1, s. 457. ⁷Brychow, nazwa nie zidentyfikowanej rzeki. ⁸Paszovien(sis), nie zidentyfikowana nazwa. ⁹Jakub z Buczacza (z Podhajec), woj. podol., zob. dok. nr 28. ¹⁰Michał z Buczacza h. Abdank (z Jazłowca, Martynowa, Jazłowiecki), star. kamieniecki 1457, czerwonogrodzki 1464, stolnik hal. 1479-1496, podkomorzy hal. 1498, 1511, U III/1 s. 315. ¹¹Jakub Herburt, Felsztyński, z Odnowa, Knichinina, Brzozowca, Rudaniec h. własnego, wojski hal. 1483-1492, 1498, AGZ, t. 15, nr 4527; U III/1 s. 336; Boniecki, dz. cyt., t. 7, s. 258; O. Łaszczyńska, *Ród Herburtów w wiekach średnich*, „Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk. Prace Komisji Historycznej”, 14 (1948) z. 4, s. 418-419 i przypis nr 397. ¹²Dymitr z Chodorowstawu, Malechowa h. Korczak, syn Jurszy, stolnik hal. 1487, wzm. w l. 1461-1498, AGZ, t. 15, 19, passim; U III/1 s. 318; Boniecki, dz. cyt., t. 3, s. 32. ¹³Piotr Wołczko z Kłodzieńca, Kłodzienka, Kimirza h. Sas, wzm. w 1464 r., wojski trembowelski 1483-1490, żonaty z Anną, U III/1 s. 348; AGZ, t. 7, nr 55, t. 15, passim. ¹⁴Dymitr z Żurowa Daniłowicz h. Sas, dziedzic Rudy, wzm. w l. 1430-1506 (*olim*), żonaty z Jadwigą Jurkowską h. Grzymała, AGZ, t. 15, passim, t. 17, nr 4248; Boniecki, dz. cyt., t. 4, s. 86. Ruda, miasto nad rzeką Stryj w pow. Żydaczów, 11 km na płd. od Żydaczowa, SGKP, t. 9, s. 895. ¹⁵Jan Tomaszewski (Tomaszowski), pleban Żydaczowa, wzm. w l. 1474-1491, AOC, t. 2, passim; AGZ, t. 2, nr 118. ¹⁶Piotr Wołski, pleban Chodorowstawu, wzm. w l. 1475-1494, AGZ, t. 12, nr 3755; AOC, t. 2, nr 1350. ¹⁷Maciej, pleban Wasiuczyna, brat Alberta (Wojciecha) Widawskiego, obywatela Poznania, wzm. w l. 1491-1497, AOC, t. 2, passim. ¹⁸Maciej, pleban Tyśmienicy, skądinąd nie znany (już w 1492 r. wyst. tu jako pleban Marcin, AOC, t. 2, nr 732). Tyśmienica, miasto, zob. dok. nr 19. ¹⁹Jan, pleban Martynowa, wzm. w 1489 r., AOC, t. 2, nr 2129. Martynów Nowy, wieś w pow. Rohatyn, 24 km na płd. od Rohatyna, 5 km na płd.-wsch. od Bukaczowców, SGKP, t. 6, s. 139.

**BISHER UNVERÖFFENTLICHTE STIFTUNGSDOKUMENTE
VON PFARRKIRCHEN IN DER ERZDIÖZESE LEMBERG**

ZUSAMMENFASSUNG

Der Verfasser ist bei der Durchforschung des sich in Krakau befindenden Archivs der Erzdiözese Lemberg in den Konsistorialbüchern, Visitationsakten sowie in dem eine Unterabteilung für Rektifikate enthaltenden Teil der Konsistorialregistratur (diese Abteilung enthielt wertvolle Exponate, die leider nicht vollständig bis in unsere Zeit erhalten geblieben sind) auf zahlreiche Abschriften bisher unveröffentlichter Stiftungsdokumente von Pfarrkirchen gestoßen. Die im folgenden präsentierten Dokumente betreffen die fünf Pfarrkirchen von Staresiolo (1454), Świrz (1484), Zimnawoda (1453), Żółtańce (1397) und Żurawno (1488). Alle Stiftungsdokumente von Pfarrkirchen beziehen sich auf Schenkungen von Adligen; eines von ihnen bildet eine Bestätigung der bisherigen Stiftung durch die hl. Hedwig von Anjou.

Aus dem Polnischen übersetzt von Herbert Ulrich